

**Nedělní úvaha (kázání) na text knihy Exodus
v Lysé nad Labem, neděle Jubilate, 21.4.2024**

Sběr many, James Tissot, konec 19. stol., The Jewish Museum New York, zdroj: Wiki

Putování pouští

1. Mojžíš vedl Izraele od Rákosového moře dál. Vyšli na poušť Šúr a táhli pouští po tři dny, aniž narazili na vodu. Došli až do Mary, ale nemohli vodu z Mary pít, protože byla hořká. Pojmenovali ji proto Mara (to je Hořká). Tu lid proti Mojžíšovi reptal: „Co budeme pít?“ Mojžíš úpěl k Hospodinu a Hospodin mu ukázal dřevo. Když je hodil do vody, voda zesládlá. Tam dal Hospodin lidu nařízení a právní ustanovení a podrobil je tam zkoušce. Řekl: „Jestliže opravdu budeš poslouchat Hospodina, svého Boha, dělat, co je v jeho očích správné, naslouchat jeho příkázáním a dbát na všechna jeho nařízení, nepostihnu tě žádnou nemocí, kterou jsem postihl Egypt. Neboť já jsem Hospodin, já tě uzdravuji.“
2. Pak přišli do Élimu. Tam bylo dvanáct vodních pramenů a sedmdesát palem. Tam při vodách se utábořili.
3. Pak vytáhli z Élimu. Celá pospolitost Izraelců přišla na poušť Sín, která je mezi Élimem a Sínajem, patnáctý den druhého měsíce poté, co vyšli z egyptské země. Celá pospolitost Izraelců na poušti opět reptala proti Mojžíšovi a Áronovi. Izraelci jim vyčítali: „Kéž bychom byli zemřeli Hospodinovou rukou v egyptské zemi, když jsme sedávali nad hrnci masa, když jsme jídávali chléb do sytosti. Vždyť jste nás vyvedli na tuto poušť, jen abyste celé toto shromáždění umořili hladem.“ Hospodin řekl Mojžíšovi: „Já vám sešu chléb jako déšť z nebe. Ať lid vychází a sbírá, co denně spotřebují. Tak je podrobím zkoušce, budou-li se řídit mým zákonem, či nikoli. Mojžíš jim řekl: „To je chléb, který vám dal Hospodin za pokrm. Hospodin přikázal toto: Nasbírejte si ho každý, kolik potřebujete k jídlu. Každý vezmete podle počtu osob ve svém stanu ómer na hlavu.“ Izraelci tak učinili a nasbírali někdo více, někdo méně. Pak odměřovali po ómeru. Ten, kdo nasbíral mnoho, neměl nadbytek, a kdo nasbíral málo, neměl nedostatek. Nasbírali tolik, kolik každý k jídlu potřeboval. Mojžíš jim řekl: „Nikdo ať si nenechává nic do rána!“ Ale oni Mojžíše neposlechli a někteří si něco do rána nechali. To však zčervivělo a páchlo.

(Bible, Exodus, 15 a 16. kapitola)

Doporučuji doplnit četbou podobenství o boháči a stodolách (L12,15-23) či vize o tom, jakou budoucnost pro nás Bůh připravuje (Zj 21,2-4). Písně 229, 714 či 716 (NEZ).

Když proroci připomínali Izraelcům dobu, kdy putovali pouští z Egypta do země zaslíbené, mluvili o ní, jako o něčem zcela mimořádném a neopakovatelném.

U Jeremiáše čteme: „*Takto praví Hospodin: Dcerko izraelská, připomínám ti zbožnost tvého mládí, tvou lásku před sňatkem, jak si za mnou choďovala pouští, zemí neosívanou, pustou a vyprahlou, zemí, již nikdo neprocházal, v níž člověk nesídlí.*“ I prorok Ozeáš nostalgicky vzpomíná na dobu námluv mezi ženichem Hospodinem a Izraelem jako nevěstou: *Proto ji přemluvím, uvedu ji na poušť, budu jí promlouvat k srdci. Tam mi opět odpoví jako za dnů mládí, jako v den, kdy vystoupila z egyptské země. V onen den, bude ke mně volat: “Můj muži!”*

Je to zvláštní, vzpomínat na dobu plnou cestovních útrap tak hezky. Kolik nejistoty a strachu při něm Izraelci prožili. Jak často strádali a zoufale hledali pomoc. Ale přes všechny překážky, které se jim stavěly do cesty, právě tam poznali, jak je jim Pán Bůh blízko. K nikomu jinému v té pustině nemohli volat o pomoc a nikdo jiný jim tam také pomoci nemohl - než jejich Bůh, Hospodin. Všechno, co tu od Pána Boha dostávali, voda, chléb i maso, přicházelo zcela zřetelné, viditelné a bezprostředně z jeho rukou či jeho rady. Byli tam s Bohem opravdu jak na svatební cestě. Dívka izraelská a její ženich Hospodin. Tam na poušti se důvěrně poznali. Bůh poznal jejich reptání, věčné nářky, nevděčnost, ale i autentickou radost, schopnost pokání a touhu po průvodci a opoře. Izraelité zase poznali Boží věrnost a lásku, stejně jako Boží žárlivost, rozčilení i tvrdou ruku. Učili se spolu žít. Učili se důvěřovat si navzájem, oni čekali na jeho radu či pomoc, on čekal na jejich slova vyznání. Navzájem si poskytovali službu, protože žádný vztah bez vzájemné služby a závazků neexistuje. Nikdo jiný tam nebyl. Jen oni a Bůh. Nikdy jindy se nenaučili důvěřovat Bohu víc, než právě na poušti, když šli tou zemí *neosívanou a vyprahlou, kudy nikdo neprochází a žádný tam nebydlí.* Byla to zvláštní svatební cesta, svým způsobem krásná, cesta naprostého odkázání jeden na druhého, cesta přímé komunikace jako za dnů Abrahamových, doba hádek i usmířování, doba smlouvání, nářků, pláče i radostného děkování. Těžké chvíle, krize, ztráty i bolesti se dle příběhu o putování pouští mohou stát chvílemi cennými. Člověk si při nich může uvědomit, co znamená věřit Bohu a mít v něm oporu.

Izraelci na poušti rádi vzpomínali na egyptské jistoty. Voda Nilu, pravidelná sklizeň, bohatá společnost, vysoké HDP, šlapající ekonomika. Většině z nich to sice k ničemu nebylo, vrstva privilegovaných a dobře situovaných byla pevně ohraničena, málokdy se do ní dostal někdo, kdo z ní nepocházel, jako v pohádkovém příběhu o Josefovi. Dosažení egyptského snu bylo nicméně

báječnou motivací a tváří v tvář nehostinné poušti se i malé egyptské jistoty, ty drobtý od stolů egyptských pánů, jevíly náhle jako hrnce masa. Při hlubší reflexi si ale právě na poušti mohli uvědomit, jak pomíjivé tyto jistoty byly a jsou. Nejen pro ně, ale i pro privilegované Egyptřany. Stačí špatné počasí, morová rána, letící asteroid z vesmíru... a kde že jsou všechny jistoty? Člověk nemá nic pevně v ruce. Má jen jeden druhého a Pánaboha. A na poušti, v dobách krize, si to může plně uvědomit. Pohádky se rozplynou. Člověk je ve vesmíru sám se svým Bohem.

Cesta pouští ale není cesta pasivního odevzdání a pouhého očekávání, že za nás Bůh vše vyřeší. Hned první dnešní příběh je oslavou lidské soběstačnosti, oslavou lidského hledání, poznání a důvtipu. Po třech dnech putování přišli Izraelci konečně k pramenům vod. Dovedeme si živě představit, jak museli být vyprahlí a žízniví. Ale běda. Voda byla hořká a nedala se pít. To bylo horší, než kdyby tam žádná nebyla. Proč Bůh nezařídil, aby tam byla pitná voda? Byl to snad Boží pokus si Izraelce pevně připoutat, podřídít, ukázat jim, že bez něj se nikam nehnou? Chtěl, aby škemrali a prosili o jeho milostivý zásah? Všimněte si, že řešení nebylo žádným zázrakem a existovalo i bez přímé Boží aktivity. Pomoc byla ve skutečnosti velice snadná - jen o ní vědět. Stačilo do vody hodit dřevo, které hořkost neutralizovalo, a voda se dala pít! Boží lid se tak naučil, že každá bezvýchodná situace může mít řešení. Nemáme se vzdávat a ztrácet hlavu. Všechno to hořké může zesládnout, budeme-li hledat; dokonce i tam, kde je objektivně vzato už všechno ztraceno. Vždyť dřevo Kristova kříže do sebe vtáhlo všechnu hořkost našich životů a přineslo nám sladkost Boží empatie a blízkosti i naději zmrtvýchvstání. Vody v Maře i Ježíšovo zmrtvýchvstání jsou oslavou lidského hledání cesty z bezvýchodné situace. Stačí se ptát, naslouchat, vracet se do společenství těch, kteří zaslechli odpověď a zvěstují dobrou zprávu (evangelium) o nečekaném východisku. Vyjádřeno metaforou: Stačí si všimnout dřeva! Sladkého dřeva v Maře. Dřevěného kříže Kristova. Bůh nás ujišťuje, že fandí podobnému hledání a nalézání, chce, abychom si věřili, a neovládá nás trápením. V poušti zdůrazňuje, že svůj lid, svou nevěstu izraelskou, *nepostihuje žádnou nemocí, kterou postihl Egypt*. Říká: „*Já jsem Hospodin, já tě uzdravuji!*“

Pak se dostali do Elim. Bylo tam *12 pramenů a 70 palem*. Jinými slovy v Elim bylo všechno. Voda, jídlo i bezpečí. Lid se tam utábořil. Odpočinek v Elim je správně načasovaný. Je to vždycky veliká vzpruha, když smíme uprostřed těžkostí, ještě dřív než jsme u cíle, prožít chvíle bezpečí a radosti. Bůh nám dopřává okamžiky štěstí, kdy nám nic nechybí. Nepotřebuje nás neustále ve stresu a v bezmoci, abychom na něm patologicky záviseli. Elim je taková

společná dovolená - společný odpočinek a společná radost. I těch je třeba pro zdravý vztah.

Ale pak je třeba se zase zvednout a jít ruku v ruce dál. Myslíte ale, že se jim ještě chtělo jít dál? Myslíte, že se jim ještě chtělo někam putovat? Nač jim byla zaslíbená země, když v Elim jim nic nescházelo? Mojžíš musel jistě použít veškeré své výmluvnosti, aby se lid znovu zvedl a pokračoval v cestě. Ten příběh nám říká, že uprostřed svého života nejsme nikdy u cíle. Stále musíme opouštět dosažené jistoty a začínat znovu. Je to těžké ale potřebné. Neboť Bůh má pro nás vždycky ještě něco lepšího. Apoštol Pavel to ve svém listu do Korintu vystihuje velice pěkně: *Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co na lidskou mysl ani nevstoupilo, připravil Bůh těm, kteří jej milují a následují (1K 2,9).*

Ale právě v tom, je síla lásky mezi Bohem a člověkem, síla jejich takřka manželského vztahu, že se člověk nedrží křečovitě toho, co má, ale dovede to opustit a jít kupředu, do neznáma. Neboť naše jistota není v tom, co máme a umíme, ani v tom, co jsme už dokázali, ale v Bohu, který svou podporu, své rady i dary dává znovu a znovu. Naše jistota je v Boží věrnosti. V Boží lásce, která dovede být nová a čerstvá každého jitra.

V našem příběhu to krásně dokresluje příběh nebeského chleba, tzv. many. Manu nebylo třeba ale ani možno sbírat do zásoby, protože padala každé ráno čerstvá a nikomu přes noc nevydržela. Bylo to znamení lásky a důvěry. Každý z nás myslí na to, jak by se zajistil. Naším ideálem je nebýt na nikom závislí. Nikoho nepotřebovat. Když se nám urodí, raději zbouráme staré stodoly a postavíme nové, jako ten boháč, o němž vyprávěl Pán Ježíš, který si pak řekl: Teď mám všechno a nikoho nepotřebuji. Ani lidi ani Pána Boha.

Jak už jsme si řekli, Bůh má rád naše hledání, naši aktivitu, naši soběstačnost, jako ve chvíli filtrace špatné vody v Maře. A má rád i chvíle, kdy jsme spokojení, jako např. v Elim, místě jídla a odpočinku. Ale v obou případech se ukrývá nebezpečí. Vztah je opět ohrožen, rozbít je může pýcha a sobectví. Sebestřednost a hamižnost zákonitě rozbijí každý vztah. Vedou do samoty. Staví totiž opět na věcech velmi nejistých, byť by byly seslány samotným Bohem.

Izraelité dostanou od Hospodina dar. Tentokrát opravdu dar, bez Boha by každé ráno z nebe chléb nepřicházel. V případě many se bráním racionálním vysvětlením o běžných úkazech flóry, které vidí v maně jakousi pryskyřici. Pointa je jinde. Mana padá z nebe! A to nejhorší, co můžeš udělat, je použít ji k získání nezávislosti na nebi, tj, na Hospodinu. Syslit si ji jako jistotu, budovat

na tom vlastní nezávislost. Jako když si nějaká vlnadná blondýna vezme boháče pro jeho drahé dárky a bohatství, které ji poskytuje. Vztah to zákonitě nevydrží, časem se rozpadne, blondýny ovšem odcházejí dosti zajištěné. Ne tak nevěsta izraelská. Vše nashromážděné a ukryté se do rána zkaží a je to na vyhození.

Rozumějte. Není chyba, když má člověk něco našetřeno na horší časy. Vždyť i Josef v Egyptě sedm let shromažďoval úrodu pro dny hladu. Chyba však je, když se člověk tím, co má, chce zbavit své potřeby vztahu s Bohem i lidmi. Je zlé, když se má člověk tak dobře, že už se ani nepotřebuje modlit. A je zlé, když se má tak dobře, že nepotřebuje druhé, ani se neobává, že by je snad mohl kdy potřebovat, a zříká se i zodpovědnosti vůči lidem. Shromažďuje a hromadí. Poušť je pro tento druh lidské degenerace lékem. Na té poušti v knize Exodus všechno, co si člověk nasbíral do zásoby, všechno, co zapřel před svými bližními, aby se o to s nimi nemusel rozdělit, druhý den, zčervivělo a zapáchalo. Je to krásná metafora o našich hmotných jistotách. Kolik věcí člověk za život shromáždí a většinu z nich nakonec ani nepoužije. Přijdou na vyhození. A nám přitom dodávaly pocit jistoty.

Putování pouští je veliká škola budování vztahů. Pro Izraelce i pro nás. Vztah stojí na důvěře či víře v druhého. Izrael se každé ráno probouzí a těší se na Hospodina. Těší se na společnou snídani, kterou pro něj jako nevěstu její milý ženich připravil z nebeských ingrediencí. Nebojí se kráčet nejistou cestou, protože není sám. Má ženicha, partnera, který povzbuzuje i obdarovává. Má někoho, kdo ho ani v poušti neopustí, kdo za ním sestupuje, byť jej toto odevzdání bolí, ba ohrožuje, jak nám dokumentují velikonoční události kříže. Naše jistota je v Boží věrnosti. V Boží lásce, která dovede být nová a čerstvá každého jitra.